

Forfatter: Schandorph, Sophus

Titel: EN 'BEHAGELIG' JULEAFTEN

Citation: Schandorph, Sophus: "EN 'BEHAGELIG' JULEAFTEN", i Schandorph, Sophus: *Fortællinger*, 1901, s. 161. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/text/adl-texts-schandorph02val-shoot-workid66774.pdf> (tilgået 20. juni 2021)

Anvendt udgave: Fortællinger

EN "BEHAGELIG" JULEAFTEN

162

163

I.

☒ Paa skrævs over Kirken ved dens lave Vaabenhus sad den gamle Mursvend og lagde nye Sten paa Mønningen i Stedet for dem, som var itu.

☒ Nedenfor stod hans Haandlanger. Naar den gamle oppefra gav ham et Vink, gik Haandlangeren op ad Stigen og langede ham en Sten. Saaledes var Arbejdet gaaet i evig Gentagelse fra Juleaftens Morgen til nu, da Skumringen meldte sig.

☒ Det var vaadt, halvtaaget Tøvejr. Kirkegaardens Gange var opblødte, Vandet rislede sagte ned ad Træernes fedt glinsende Stammer, mens deres Grene og Toppe stod dødsstille og sortegraa mod den blyfarvede Himmel.

☒ Mursvenden var en gammel, lang, knoklet Fyr med lys Læderhue paa det hvidhaarede Hoved, et indfaldent Ansigt, helt behersket af en Næse, der fra den brede Rod løb ud i en skarp Spids.

☒ Skønt han var født i den en Fjerdingsvej fra Landsbyen liggende Købstad og talte Dansk med lidt sjællandsk Tonefald, bar han Navnet Kosciuzko. Om sin Herkomst vidste han intet. Han var stokdøv.

☒ Haandlangeren var en lille skrutrygget, mager Fyr med slunken Mave, tynde Ben, graasprængt rødt Haar, et Ansigt bevægeligt som Guttaperka, rynket som et overgemt Æble, en bred tandløs Mund, der saa' ud, som den altid lo. Derfor bar han Navnet Grine-Jens.

☒ Beholdningen af Sten var sluppen op for Haandlangeren. Han søgte at gøre det begribeligt for Mursvenden ved at besvare hans Nik med en Rysten paa Hovedet. Men Mursvenden nikkede 164 lige ud for sig og ikke ned mod Grine-Jens. Da han ikke fik en Sten langet, nikkede han igen . . . anden, tredje og fjerde Gang i dvask Taalmodighed.

☒ Da Kosciuzko havde nikket tredje Gang, raabte Jens saa højt, saa Stemmen slog over:

☒ - Der er ingen Sten fler.

☒ Efter det fjerde Nik, sagde Mursvenden ganske roligt:

☒ - Giv mig en Sten, Jens!

☒ - Der er ingen Sten fler.

☒ - Giv mig en Sten, Jens!

☒ Jens skreg af alle Livsens Kræfter:

☒ - Der er ingen Sten fler. Men hvad Fa'en ka'ed hjælpe, at jeg snakker til Dem, Kosvidsk, for De er jo døv, og De ka'tte høre.

☒ Endelig rettede den gamle Mursvend sin Næsetip ned mod Jens.

☒ - Naa-aa! sagde han. Ja, ja da, samlede sit Værktøj, gik ned ad Stigen med lidt Besvær og ind i Vaabenhuset, hvor han trak en langskødet blaa Frakke paa, stak Skødskindet og Skindhuen i Baglommen, ombyttede Slæberne! med store Fedtlæders Sko, satte en uhyre højpuddet gammel Cylinderhat, med faa Rester af Silkelu paa sit skallede Hoved og gik ud ad Kirkegaardsporten med Frakkeskøderne sluskende om de hvide Lærredsbukser.

☒ Da Jens havde ordnet sine Sager, kom han paa Siden af Kosciuzko et Stykke fra Kirkegaardsmuren paa den graagule Landevej, hvor Vandet gloede dovent op fra Hjulsprene i den skumrende Dag.

☒ - Hvor skal De æde Julenad're, Kosvidsk? hvinede han ham ind i Ørene.

X - Det véd jeg sgu ikke, brummede Mursvenden. Hvor skal Du æde Julenad're, Jens?

X - Det véd jeg s'gu'tte.

X - Ja, saadan gaar det til i Livet, Jens.

X - Ja, det gør'ed, Fanneme, Kosvidsk! Det var et sandt Ord.

X - Har Du noget til Juleaften, Jens?

X - Nej, men jeg gaar ind til Høkeren og spørger ham, hvad Klokken er, saa gi'r han nok en sød Saapian og et Par Svesker og Rosiner i Tilgift.

X - Jens lo af sin Vittighed, saa hans Mundvige nærmede sig hans røde, tykke Øreflipper.

X - Hva? sagde Kosciuzko. Jens' Replik var for lang, til at 165 han kunde opfatte den, og Jens opgav at faa den gjort hørlig. Han raabte igen:

X - Skal De til Byen?

X - Ja - skal Du hjem?

X - Ja, det bliver vel Enden paa det.

X - Du kan jo følge mig lidt paa Vej.

X - Saagu' ka' jeg saa . . . Der kommer lige godt Æble-Sidse.

X - Hva?

X - Der kommer lige godt Æble-Sidse.

X - Ja, det gør hun sgu ogsaa.

X - God Dav, Sidse! lød det fra Mursvenden og Haandlangeren, henvendt til en lille tyk, gammel Kone, der kom æltende gennem Vej dyndet med en stor Kurv paa Armen. Hun solgte Hvedebrød og Frugt.

X - God Dav! svarede hun. Det er lige godt beskidt Føre. Kommer I fra Arbejde paa Kirken?

X - Ja vel, sagde Jens. Men det ka'tte nytte, at Du snakker til Kosvidsk, for han er døv, og han ka'tte høre.

X - Nej, det ka' han ju'tte. Det er sørgeligt med saadan en gammel Ungkarl. Hvor skal nu saadan en hen en høj hellig Aften som denne?

X - Det er farligt, saa Du har Medlidenhed med ham, for jeg er sgu heller ikke videre gift, Sidse, undtagen at vi to skulde sla' os sammen.

X - Sludder og Vrævl! Du bjærger Dig nok, saa godt som Du kan tale for Dig. Men saadan et døvt, gammelt Skind, som Vorherre har straffet saa haardt, uden at han kan gøre for det, - for den gamle Kosvidsk er saamænd ikke nær saa gal efter Brændevin som Du, Jens . . .

X - Du er da heller ikke saa bange for Brændevin, om ogsaa Du er et Fruentømmer.

X - Har Du nogen Tid set mig fuld? Der er Forskel paa at være et Svin og paa at skabe sig.

X - Farvel, Sidse! Glædelig Fest!

X - Tak, i lige Maade! Glædelig Fest, Kosvidsk!

X - Mursvenden, der havde staaet og hængt med Øjet døsende ud i Luften, tog til Hatteskyggen. Deres Veje var ved at skilles. Kosciuzko skulde til Købstaden, Jens til de Skrædderfolk, han boede hos i Landsbyen, Sidse ad Markvejen ind til de Husmandsfolk, hun havde lejet en Stue hos. Men lige med ét sagde Sidse: 166 - Høj . . . tøv lidt!

X - Mursvenden gik videre. Sidse indhentede ham, tog ham i Skulderen og raabte saa højt, at han kunde høre det:

X - Det er det samme! Gi'r I Brændevin, saa gi'r jeg Brød og lidt at bide paa til'et. For om ogsaa ingen af os er gifte, saa er vi dog saa gamle, at ingen kan hitte paa noget Sludder og Vrævl, om I æder Julenad're i min Stue. I havde vel Brændevinsflasken fuld, da I gik paa Arbejde? Der er vel en Taar tilovers?

☒ - Nej, vi havde kuns en lille Taar, og den er helt gaaet med, sagde Jens grinende, tog en Trepægleflaske op af Trøjelommen og rystede den for at bevise, at den ingen klukkende Lyd gav.

☒ - Saa faar Du købe noget Øl og Brændevin hos Høkeren. Saa skal jeg lave til.

☒

II.

☒ Æble-Sidse havde strengt sig an. En liflig Lugt af stegt og branket modtog Mursvenden og Haandlangeren. Et Viskestykke laa som Dug over det lille Bord mellem Vinduerne, der med en Seng og fire Træstole udgjorde Møblementet. Tre ristede røgede Sild, tre Skiver stegt Flæsk og en god Portion Boghvedegrød i et rødt Lerfad sendte Røgskyer ud i Stuen. To Tællelys - det ene lavt i en høj Stage, det andet højt i en lav ditto - lyste ud i den. Sidse havde dekoreret den med Firkanter af forskellige Slags Tapetpapir, saa de kalkede Vægge dækkedes af røde og graastribede, gule bruntblomstrede, karmoisinrøde hvidblomstrede Felter.

☒ - Her er fint, Kosvidsk, sagde Grine-Jens.

☒ - Det er en høj hellig Aften, sagde Kosciuzko, som ikke anede, hvad Jens sagde. Han foldede sine Hænder.

☒ Sidse bød dem til Sæde. De spiste i dyb Tavshed. Jens trak en Brændevins-, Mursvenden en Ølflaske op af Lommen og vilde til at byde Sidse at drikke af dem, men hun sagde:

☒ - Nej, paa saadan en høj hellig Aften bær man sig ordentlig ad, tog et Snapse- og et Ølglas - de eneste, hun ejede - frem af et Hængeskab, og nu gik Glassene paa Omgang.

☒ Tre gamle, rynkede Ansigter om de svagt slikkende 167 Lysflammer, ivrigt arbejdende med de halv tandløse Kæber, af og til nikkende til hverandre, Jens bestandig grinende, Kosciuzko stadig dybt alvorlig, Sidse hverken det ene eller det andet, med en blid Ro over de kridhvide Haar under Huen og over den stille, smalle Mund.

☒ Da Madvarerne var fortærede, og det havde hulet noget paa Drikkevarerne, sad de og saa' paa hinanden. Sidse sagde til Kosciuzko:

☒ - Det er mageløst, saa De kan blive ved af slide i det, Kosvidsk.

☒ Det er taav'ligt af Dig, Sidse, at tale til ham, for Kosvidsk er døv, og han kan itte høre, sagde Jens.

☒ Saa blev der tavst igen. Trætheden begyndte at melde sig hos de tre forasede gamle Stakler, og Søvnigheden fulgte snart efter. De gabede ugenert om Kap, endog højt, saa det rungede. Først snorkede Mursvenden, saa Haandlangeren. Sidse sad lidt og saa' paa dem, faldt saa ogsaa i Søvn, vaagnede ved, at hun nikkede, tænkte sig lidt om, gav sig saa til at klæde sig af, slukkede det ene Lys og gik i Seng, hvorfra hun blandede sin Snorken i de andres.

☒ Pludselig vaagnede Kosciuzko og saa' sig om.

☒ - Jens! raabte han, hvor er Sidse? Grine-Jens vaagnede, saa' sig ligeledes om.

☒ - Ja, der sagde De Fanneme et sandt Ord, Kosvidsk, for hvor Fa'en er Sidse? Jo, hun ligger der i Sengen, den gamle Kasse. Men det ka' ju'tte nytte, at jeg taler til Dem, Kosvidsk, for De er døv, og De ka'tte høre.

☒ Han pegede hen til Sengen og sagde:

☒ - Det er Synd at vaagne hende.

☒ Han gjorde Tegn til den gamle Svend, at de skulde gaa. Grine-Jens slukkede Lyset, og Gæsterne listede sig varsomt ud i Vinternattens Rusk og Regn.

☒ - Det var en mageløs fornøjelig Aften, Jens, sagde Kosciuzko.

☒ - Ja, det er længe siden, at jeg har haft saadan en behagelig Juleaften, sagde Jens; men det ka' ju'tte nytte, jeg taler til Dem, for . . . Ja, ja, god Nat og glædelig Fest, Kosvidsk!

☒ De to gamle gik til hver sin Side i Mørket, Svenden ad Købstaden, Haandlangeren ad Landsbyen til.